

STIJN
STREUVELS

LANGS
DE
WEGEN

Lannoo

INLEIDING

EEN LEVENSGANG

Langs de wegen (1902) van Stijn Streuvels kwam veel later tot mij dan het werk van Gerard Walschap, Felix Timmermans, Ernest Claes en anderen.

Dat kwam doordat Streuvels thuis niet populair was. Na *De vlaschaard* hadden ze het blijkbaar opgegeven.

Waar het aan lag? Het Nederlands van de West-Vlaming, bovendien gesteld in de 'oude spelling', verschilde veel meer van het Standaardnederlands dan het onze, het Brabants, het Kempens.

Lang verkeerden we in de mening dat Streuvels West-Vlaams schreef. Tot we leerden dat hij zich van een kunsttaal bediende, een impressionistisch boerenvlaams, het talige equivalent van onze impressionistische schilders.

Ook in Nederland had je toen die mode. Talloze neologismen en woordverbindingen. Waarom ze dat deden? Volgens W.F. Hermans om *'met die nieuwe gecondenseerde woorden nieuwe nuances, nieuwe aspecten van de werkelijkheid uit te drukken, die voordien wel hadden bestaan, maar pas door hen waren waargenomen en nu zegbaar geworden, — dachten zij'*.

Kortom, een modegril, want veel navolging kreeg die schrijfwijze niet. Kampioen van die stijl was Jacob Israël de Haan met zijn *Pijpelijntjes* vol neologismen als 'traanvochtige oogjes', 't woelwarme bed' enzovoorts.

Na eerst wat korte stukjes te hebben geschreven debuteerde Streuvels in 1899 met *Lenteleven*, een forse verhalenbundel.

Tot mijn schaamte las ik die bundel veel later dan *De vlaschaard*, *De teleurgang van de Waterhoek*, *De blijde dag* enzovoort, waaraan ik veel genoeg had beleefd.

Lenteleven echter sloeg me letterlijk van mijn sokken. Verhalen als *Lente*, *Op den dool*, *Een ongeluk* ... je kunt er vandaag als jonge schrijver nog steeds mee debutereren!

Hier was iemand aan het woord die komaf maakte met onze brave, gezagsgetrouwe, katholieke samenleving. Hier was de onverbloemde, vaak rauwe natuur zelf aan het woord, weliswaar gearrangeerd door een lepe dirigent die zelden aan je leesverwachtingen tegemoetkomt.

In 1984 toonde ik dat aan in een stuk over *De oogst*, een verhaal dat overeind blijft ook al sterft het hoofdpersonage zowat in de helft, en denk je als lezer dat er nog wel een miraculeuze wederopstanding zal plaatshebben. Niet dus. Dood is dood.

In zijn eerste volwassen roman, *Langs de wegen*, verleidt hij de lezer met een natuurbeschrijving zoals weinigen hem nadoen. Je kijkt er niet naar als naar een prentkaart, voor je het weet, maak je er deel van uit. Dat gebeurt als hij inzoomt op de grote, bedrijvige hoeve van boer Hoste.

Jan Vindeveughel verzorgt er de koeien en de paarden. Hij is vooral dol op de paarden, in het bijzonder op Bruin. Hij geniet intens van diens verzorging. Hij is ervan overtuigd gelukkiger te zijn dan zijn drie andere broers, die elders werken. Hij is zowat de personificatie van het geluk. De lezer bekruipt een milde jaloezie.

Dan komt er een brief voor Jan, maar omdat hij zich schaamt dat hij niet kan lezen, duurt het vier dagen voordat hij de boerin durft te vragen hem voor te lezen.

Jans vader blijkt overleden en reeds begraven te zijn.

Jan vertrekt te voet naar het ouderlijk huis. Dat is al helemaal leeggehaald door de broers. Het huis en de grond mag hij houden. Voortaan zal hij aardappelboer worden.

Buurvrouw Vina's moeder komt te overlijden, en ook zij is alleen.

Het duurt een eeuwigheid voor de twee besluiten te trouwen en hun erven samen te voegen.

Vina krijgt vijf zoons. Jan werkt op de akker, Vina doet de huishouding, verzorgt de kinderen en helpt op het veld. Zij werkt zich letterlijk kapot. Jan kan het werk niet meer aan.

Boer Vorster koopt de hele boerderij van hem en neemt hem in loondienst.

Een slechte winter maakt dat Jan weer ontslagen wordt. Bovendien wordt hij ten onrechte beschuldigd van diefstal en moet hij het huis uit. Hij vindt onderdak in een vervallen kasteelkelder. Hij krijgt een ezeltje en een karretje, waarmee hij voor de kost kleine vrachten vervoert voor wie dat zelf niet kan. Dat is zijn enige broodwinning. Zijn jongens werken in een steenbakkerij en Jan blijft alleen achter.

Een ongeluk komt blijkbaar nooit alleen. De ene misoogst volgt op de andere.

Als zijn ezeltje het slachtoffer wordt van baldadige dronkaards, kan Jan onmogelijk nog voor zichzelf zorgen. Hij vertrekt, alweer te voet, terug naar de hoeve Hoste,

waar hij ooit zo gelukkig was geweest en verliefd op het paard Bruin, de hoeve die hij meer dan dertig jaar geleden verliet om 'zelfstandige' boer te worden.

Als hij na een uitputtende tocht bij de hoeve Hoste aanklopt en naar boer Hoste vraagt, blijkt niemand die te kennen. Geen knecht, geen meid kent de boer nog, laat staan dat ze Jan nog zouden kennen. Alle vorige bewoners zijn intussen overleden. Jan is nu alleen op de wereld.

De nieuwe bewoners laten hem uit medelijden in de schuur op het stro slapen ...

Je kunt dit boek op verschillende manieren lezen, maar niet als een 'katholieke roman'. Een pastoor treedt wel op als koppelaar, en de rituelen bij huwelijken en begrafenissen haspelt Streuvels inderhaast af. In de meeste andere boerenromans speelt de pastoor een centrale rol, naast de burgemeester en de brouwer.

De klassieke volksroman heeft een triest begin en een glorieus einde, een ijzersterke formule die tot op heden in menige tv-serie wordt gehanteerd. Streuvels draait die curve om. Vertrekkend van een gelukkig begin evolueert hij naar de catastrofe. Geluk, genot en liefde worden gedwongen plaats te maken voor ongeluk, lijden en mededogen.

Waarom luidt de titel *Langs de wegen*? Er staat niet 'wandelwegen'.

We kunnen stellen: omdat Jan nogal wat kilometers te voet aflegt in het boek. Maar ik waag het anders te zien.

Streuvels' 19de-eeuwse wegen werden begaan door mensen die 's avonds een koperen bel bij zich droegen, en bij het geringste geritsel in het struikgewas verwoed be-

gonnen te luiden om de everzwijnen en de wolven schrik aan te jagen.

Zo lees je dit boek, als een tocht over het levenspad. Het hoofdpersonage is geen wandelaar maar een schichtige voetganger die op zijn hoede is voor al het onheil dat uit de coulissen tevoorschijn kan komen.

Toch is Streuvels geen sadist. De slotregels bewijzen dat: ‘... als een echte landloper, verzonk hij met voldaan gemoed, warm in het stro, bewust van de goede, veilige omheining van schuur en stallen, der grote, oude hofstede.’

Of bedoelt hij dat in loondienst arbeiden gelukkiger maakt dan voor de vrijheid kiezen?

Walter van den Broeck

Langs de wegen

3 maart 2021

LANGS
DE
WEGEN

VAN VROEG IN DE MORGEN, TOEN 'T NOG vol donker was in de stal, begonnen de peerden te kletsen en te slaan met de hoeven tegen 't berdelen¹ beschoot van hun sliet.

Op 't gerucht sprong Jan uit zijn bed en ontstak de lantaarn.

— Ho! druistig² volk! hop! Slaat het al voor de drommel!³ tierde hij.

Hij schepte met de houten maat in de haverkist, drumde⁴ tussen de peerden en de weeg⁵ en goot de haver stroelend⁶ in de kribben.

— Daar, knabbel nu gerust en laat me nog wat slapen. Hij blies het licht uit en legde zich boven op zijn bed, daarbinst⁷ de peerden hun droge haver tussen de tanden knospten⁸.

Jan verdoolde tussen waken en slapen, lag met de handen onder zijn hoofd en hoorde alleen 't ongeduur⁹ der peerdspoten, 't malen van hun eten en 't luide asemjagen¹⁰; elders was de zwarte nachtstilte rond het hof¹¹ en waar zijn ogen keken, was de duisternis overal. Daarom draaide hij zich naar de muur en dan voelde hij weer een verdrietigheid, een misnoegen bij zijn eerste, nuchter overdenken. De boer had gister een peerd verkocht — de brave Djole — en Jan:

Een ouder die zijn kind verliest en kan niet slapen, daaraf¹², dacht hij. En waarom moest de boer dat peerd verkopen?

Hij lag daarop te razen in zijn eigen en te gissen waar zijn braaf beest nu mocht naartoe zijn? Als hij dacht: wat het zijn levensdagen nog mocht tegenkomen, en af-

zien¹³ — voelde hij 't medelijden en de spijt zodanig dat hij er zelf beschaamd over werd en met houdende¹⁴ koppigheid moest duwen en steken om niet luide uit te snikken.

— Alla, jongen, troostte hij zich, een peerd is een peerd, maar 't paaien ging niet en hij wist zelf te goed wat een peerd al is, en Djole toen nog bijzonder. Jan was daar, door de lange tijd zo aan- en meegegroeid, en nu bij dat scheiden was 't hem lijk 't aftrekken van zijn eigen arm of been. Daarbij 't ongemak van te leren kennen die vreemde ruin¹⁵, die als een indringer daar stond, donker in dezelfde sliet waar Djole twintig jaar geleefd had.

— Meent-ge, 't zijn schrikkelijke dingen zo'n verandering in de gewoonte van gelijke levensdagen! Jan verlangde naar de klaarte van buiten om zijn nieuw peerd te zien, maar hij wilde ook wel dat 't lang donker bleef om zijn nieuw peerd niet te zien. 't Is een oude soldaat¹⁶, Jan, had de boer gezegd, 'hij heeft knopen in de steert!' En dan zag hij nog beeldelijk de ruin met hoog uitgerekte hals, de dam¹⁷ opterden¹⁸ en schuw rondkijkend, in de stal komen.

— Hei, rosse¹⁹, hop!

Daar stonden ze weer malkaar te bijten al over de slietrand, en de ruin was aan 't klaveren²⁰ met de voorpoten in zijn kribbe.

Seva, die al jaren zo gerust nevens Djole stond.

— 't Zal u varen²¹, met uw druistige makker. Maar Jan besloot hem wel zijn kwade voeren²² af te leren.

— Hij hinnikt en trappelt als een bezetene! wat moet je wel hebben, oude soldaat? we zijn hier al dat gedruis niet gewend in de stal! Jan lag zich te keren op zijn stro en

grommelde²³ alsaan²⁴ maar zijn mistevredenheid uit, in afwachting van de dag.

't Ongemak van die verandering kreeg hij uit de kop niet; hij voelde een deernis als bij 't verlies van een genegen vriendschap, met onrust of 't de verlorene wel of kwalijk mocht vergaan, en medelijden omdat Djole heur nood niet klagen of heur goed recht verweren kon. — Ze is stommelings van 't hof gegaan, dacht hij, zonder misbaar en de peerden hebben waarachtig malkander bekeken lijk mensen die hun broêr voor altijd zien vertrekken.

Jan zocht nog wat te slapen, omdat zijn eigen gedachten hem verdrotten en eindelijk kon hij 't daar niet meer uithouden. Van eer iemand nog waagde²⁵ op de werf, zo gauw de eerste blauwe helderheid kwam krieken tussen de ijzeren staven van 't hoog venster, was hij al voorgoed te bene. Hij wierp de staldeuren open, gooide vlijtig de grote hooibundels in 't rosteel²⁶, ging buiten water putten, mengde 't drinken en goot de kribben vol. Altijd al koutend in zichzelf.

— Toe, Miete, haast u, anders verliest ge uw deel! De ruïn staat scherp van honger. Wie weet, krijgt ge van 's leven uw volle bekomste, kerel, hier kunt ge, als ge braaf zijt, wat vlees aan de ribben kweken, maar braaf zijn, hoor!

Hij vleide met de hand over de ruïn zijn lanken²⁷ en zo gauw scherrelde²⁸ 't peerd wantrouwig de poten bezijden uit, hief de kop en hinnikte schuw.

— Hola, kwade knepen, kerel; zal u wel leren gedoezig²⁹ zijn. Maar, hoe gaan we die vreemdeling heten? Jan overpeinsde al de peerdenamen uit heel zijn geheugen: Sarie, Wieten, Ko, neen, dat allemaal niet . . . Djole? — Neen,

dan peins ik altijd op de oude blauwe, en uw ogen staan daar te weerlichtachtig³⁰ voor, kerel. Wat meent de boer nu om me zulk een kwaad ros in de vuist te steken? 't Peerd is bedorven door een ruwe knecht, en leer dat treffelijke voeren³¹! Maak dat nu tem³², he jongen! Met bravigheid zullen we beginnen. Bruin. Ja, Bruin, we zullen u maar Bruin heten. Bruin, Bruin, Bruin, herhaalde Jan veel keren om de vreemde naam gewend te worden.

De dag kwam met grijsgrauw en blank van de zwarte slietberdels³³ verlichten en deed de zwaarronde schonken der achterlijven van de perden glimmen. De versheid van de wind woei dwars door de warmte en zweet- en mestreuk van 't een door 't ander deurgat in en uit.

— Geen lelijk peerd toch. Jan streelde 't over de steert, opwaarts, en langs de billen beneden naar de poten. Flink, stevig! De boer mag er voor uitgaan³⁴. Jan stapte achteruit in 't deurgat om zijn Bruin op een afstand te bezien; dan keek hij buiten in de lucht naar 't weer.

In de melkwitte mist kwamen de gekalkte muren van huis en hoving³⁵ bloot en de bomen in de bilk³⁶ staken zwart hun knobbelige, oude takken in de grijze lucht. De huiskave³⁷ rookte en de wind blies uit het Oosten. De hennen kwamen kakelend van de polder³⁸ gevlogen en liepen vernibbeld³⁹ en haastig rond. Boven op de veurst⁴⁰ van de schuur schreeuwde de pauw de nieuwe dag wakker. De koeien beurelden⁴¹ in de stal en overal achter gesloten deuren, ging gewoel en gerucht van beesten. De meiden en dochters kwamen buiten; ze waren los aangekleed, zagen slaperig door de verplakte⁴² ogen, zij bonden 't verwerelde⁴³ haar met een wrong vast op 't hoofd en zij wiessen⁴⁴

zich handen en wezen⁴⁵ bij de waterput. Daarmede werden ze plotseling heel wakker; hun lachende spraak kwam los en met lichte tred, de twee geel koperen ketels zwaaiend, stapten zij naar de koestal.

Jan was alweer neerstig bezig bij de peerden en zijn eigen schuifeldeuntje⁴⁶ verging in 't bellend gezang van de melkende meiden en 't veelvuldig gesnater, geloei en gesnork van de beesten. Een blijde lach klonk al door de nuchtere morgenlucht. Ineens was heel die bedrijvigheid begonnen, zo feestelijk en leutig en altijd luider groeiend, meer met de komende helderheid en met 't heffen⁴⁷ van de zon. 't Gaan en keren verdubbelde, elk kende zijn weg en was haastig aan eigen bezigheid. Jan stond nu met opgesloofde⁴⁸ mouwen te borstelen en te kammen aan zijn peerden; hij wreef en streek over de glimmende huid, die vet en malser blonk achter elke trek.

— Gij 't eerst, Seva!

Dat was de gewillige, goedmoedige merrie, met muishaarde⁴⁹ vel, die geen poot verroerde zonder vaste oorzaak of dwang, en Jan betroetelde en wreef dat peerd wat meer omdat het 't oudste en 't gewilligste was en de trouwe maker van Djole. Van toen hij, kleine koeier, met de langsteerten⁵⁰ omging, stond Seva daar al en 't was met haar dat hij overpreus⁵¹, 't eerst het leizeel⁵² houden leerde en op de driewielkar naar 't dorp reed en naar de molen. Hij zag haar geern als zijn eigen kind.

Miete was de verweeuwde⁵³ helft van 't schoon koppel blauwe merries, dat nu geschonden was met Djole's uitgang, en Jan troostte haar met goede woorden.

— Wacht, uw poten nog een borsteling. Hij wist dat ze seffens tot over de hielen in de eerde zou staan op 't land, maar ze moest toch haar recht⁵⁴ hebben.

— En gij nu, Baai!

Dat was Miete's veulen, dat hij had helpen ter wereld komen, zien groeien en leren trekken, heur bradheid⁵⁵ bevochten en bedwongen in zotte jongde⁵⁶ en nu gedaagd en gewillig, daar staan zag in kalme gerustheid nevens haar moeder.

— De boer zal u ook allicht⁵⁷ afsteken⁵⁸, makker. Dat ik boer ware, meende Jan en hij peinsde 't ander inwendig. Die koophandel in beesten was hem als een onnatuurlijke, harteloze wandaad. Een onbekend peerd moest hij eerst jaren onder handen hebben, maar dan werd het hem ook zo zieleigen als zijn boer en boerin en hun jongens⁵⁹ zelf; iets dat hij zonder diep verdriet node⁶⁰ missen kon en lang na 't afscheid nog in zijn gedachten bleef.

Bruin borstelde hij wantrouwend en omzichtig, gedurig sussend met de tong om het zijn stem gewend te maken. 't Peerd rilde onder zijn handen, streek de oren bij elk woord dat hij sprak en trappelde onrustig rond.

— Wat hebben ze met u uitgericht om u zo eenhandig⁶¹ te maken? Een dronken knecht heeft u bevloekt en met de zweep besteld⁶², hé? Hier zult ge 't beter hebben, kameraad. Kijk maar zo schuw niet.

Daar stonden ze weer alle vier opgepoetst. Jan legde zijn gereedschap in de kist, trok zijn vest⁶³ aan en zijn klak⁶⁴ en ging in de keuken koffie drinken.

Het gezang in de stallen hield nog altijd aan en de melk ruiste stroelend bij trekken in de ketels.

— Dag Jan, riepen de meiden waar hij voorbij de open staldeuren ging en hij gromde 't zot, jong vrouwvolk elk een groet terug.

Eens buiten de peerdenstal trok Jan zijn gewoon ernstig wezen aan; zijn lippen nepen de mond dicht en hij had oren noch ogen voor al de zotternij die om hem spetterde.

Daartussen leefde hij als 'de oude van 't hof'⁶⁵ die wilde geacht worden. Hij ging recht zijn gang, schikte 't alm⁶⁶ op zijn plaats, droeg 't gebezigde weer weg, hield zorg van al wat er op de werf lag en leefde eenzaam in 't luide rumoer bij zijn peerden. Wat neukt⁶⁷ ons dat jong gedaan⁶⁸, gromde hij. Daar liet elk hem in vrede omdat ze wisten dat hij ongaarne gestoord werd. Een guitig meisje waagde soms een lachreden⁶⁹, maar dan wist ze ook dadelijk buiten greep te zijn en giegelde haar leute⁷⁰ ievers⁷¹ uit bachten⁷² de hoek van de muur.

Jan ging stil bij tafel zitten, mompelde een 'goên dag' aan boer en boerin en gebogen over 't bord at hij traag zijn boterhammen.

— Gij gaat met Seva en de nieuwe de tienhonderd⁷³ ommewerken⁷⁴, beval de boer op slaperige toon.

— Met Seva en Bruin? hervroeg Jan.

— Ja, met Seva en de nieuwe ruïn.

— Met Bruin.

Hij heeft het peerd al een naam gegeven, meende de boer en hij keek en monkelde⁷⁵ verstandelijk⁷⁶ naar zijn wijf⁷⁷, hij wist dat er niets meer aan te veranderen viel, daarom besloot hij ook 't nieuwe peerd: Bruin te heten.

Jan veegde de koffie van zijn mond en keerde zonder verder spreken naar de stal.

— Hola, kerel, ge zijt de mijne vandaag, we gaan u bezeilen⁷⁸ en zien wat bloed ge in 't lijf hebt.

Hij breidelde Seva, legde haar 't jok⁷⁹ over de hals en ging hetzelfde doen met Bruin, maar 't beest scherrelde verweerd de poten open en drumde de knecht tegen de muur om hem te verpletteren. Met veel schoppen tegen 't peerds knoessels⁸⁰ kreeg Jan zijn weister⁸¹ weer.

— Ha! kluchtspeler⁸², ge zoudt mij alzo versmachten⁸³! We kennen die streken!

Hij herbegon, maar terwijl hij 't jok over de hals reikte, streek het peerd weer de oren, hinnikte lijk een snijdende spotlach en kletste de achterhoeven dat de zoldering dreunde.

— 't Ware de eerste keer van mijn leven dat ik een peerd niet kan garelen⁸⁴ maar ge zijt toch een vinnig ros, meende Jan; hola! koes Bruintje, braaf, suste hij, en weer poogde hij 't jok over te hangen. Maar nu draaide Bruin in één zwong⁸⁵ de kop, stak de lippen op en sloeg met de tanden in Jans hand dat er een stuk afhing gescheurd. In de eerste hitsigheid en door felle pijn uitzinnig verwoed⁸⁶, schopte Jan met zijn zware kloefen tegen 't peerd zijn balg dat 't bonsde; 't sprong bezijds⁸⁷, kwetste de heup tegen de slietrand, gilde een scherpe pijnkreet en sloeg dat het geweldig daverde.

— Boer, wat de verdomd⁸⁸ hebt ge me voor een peerd besteken⁸⁹? 't heeft de duivel in. Nu eerst zag hij 't bloed van zijn hand druppen⁹⁰ en de grote wonde — die zware lap vlees die er was afgescheurd — en weer kwam de razerij in hem op en hij stampte en sloeg met de vuisten overal waar hij vatten kon, zodat het peerd te rillen stond en schoorvoetend achteruit wilde.

Dan stond de boer in de staldeur en vloeken deed hij uit alle macht op Jan.

— Wat, stampt ge mijn peerden kapot, botterik! Van mijn hof, uit de stal, lelikaard! Zie, en hij betastte de schribbel⁹¹ aan 't peerd zijn heupbeen en hij vloekte met nieuwe gramschap:

— Ga van 't hof als ge de peerden komt stampen, olijke⁹² muiker⁹³!

Jan duwde de wonde toe, hij stond bleek lijk een laken. Zonder een woord te spreken dubde⁹⁴ hij een stonde⁹⁵ en als de boerin ook bijkwam, liet hij de vendel⁹⁶ vlees bengen aan zijn hand, wrong met een krachtige draai 't gebit in peerds muil, zwaaide 't gareel over de hals en legde de strengen aan. Dan keerde hij zich naar de muur en wond zijn zakdoek aan de gekwetste hand omdat er te veel bloed uit liep.

— Here-God, zijt ge gekwetst, Jan? Kom in huis, riep de boerin. Ge ziet wel, hij is gebeten, vezelde zij tot de boer, — ge staat daar purper verwoed, waarom koopt ge zulke peerden? En g'en zegt er niets van, als ge 't wist ...

— Moeten daar al mee kunnen omgaan zonder stampen en stoten, grommelde de boer, maar hij liet zich toch meetrekken in huis.

Jan zijn haastigheid⁹⁷ was al gevallen en 't speet hem dat 't zo gebeurd was. Hij streeelde 't peerd met de gave hand, zonder spreken, wachtte tot zijn eigen gemoed bedaarde en Bruin van de daver⁹⁸ en 't verschot ontdaan⁹⁹ was.

Nu leidde hij zijn koppel buiten en hing zonder moeite 't zwindel¹⁰⁰ in de haken, kantelde de ploeg op de sleep¹⁰¹ en met licht dansende tred en rinkelring van bellen, staptten

de twee peerden 't hof af. Bruin rilde nog wat en draaide schuw de kop, maar gewillig ging hij toch nevens Seva.

Jan zijn linkerhand pinste¹⁰² en neep geweldig. Hij snoerde onderweg de zakdoek wat nauwer toe om 't bloed te stremmen. Met de rechter mende hij kalm 't gespan. Hij voerde Bruin als handpeerd¹⁰³ en deed hem dapper aanzetten door de dreef naar 't land. Over de vuile eerdeweg en diep in de morsige¹⁰⁴ wagenslagen¹⁰⁵, keerde hij 't getrek¹⁰⁶ en wendde op een stuk zwarte koorneerde. Daar kantelde hij de ploeg van de slepe en ...

— Nu zullen we zien wat ge kunt, mijn beestje, grinikte hij.

Heel de weg had hij de ogen niet gekeerd van Bruins dansende rug en de fier knikkende kop; met een zeker ingehouden genot had hij zijn weerwraak beleid¹⁰⁷ en eindelijk —: nu houd ik u, kerel! de zware ploegvoren zullen u wel temmen, en gaan zult ge!

Hij beet zich de onderlip en keek arglistig op terwijl hij 't zwinkel drie gaten verlegde om Bruin korter in te spannen.

— Juu¹⁰⁸, jongens, voorwaarts.

Hij spuwde in de handen, greep de ploegsteert¹⁰⁹ en spande 't leizeel vast. De peerden schoorden¹¹⁰ en trokken vooruit, sterk aangezet, Bruin een dubbele voet achteruit en pijnend¹¹¹ om met de kop effen nevens Seva te komen.

't Glimmend ploegijzer sneed diep in de eerde, boorde een vore en keerde de vette schellen¹¹² over in de recht aanhoudende lijn.

Jan zijn halftoegenepen oog mikte daar langs, met spannende aandacht stuurde de gewonde hand de ploeg en hij lonkte om zo recht mogelijk te werken. Hij stapte met grote

EINDNOTEN

1	van planken	31	fatsoen
2	driest	32	tam
3	aan gruzelementen	33	planken van de sliet
4	drong duwend	34	uitkomen
5	houten wand	35	de hele boerderij rond het erf
6	stromend		
7	terwijl	36	afgesloten kleine weide, boomgaard waar koeien grazen
8	malend knabbelen		
9	ongedurig stampen	37	schoorsteen
10	hoorbaar ademen	38	slaapplaats voor kippen (onder meer: paal met strooien dak waaronder de kippen rusten op stokken)
11	hofstede		
12	daardoor	39	ongedurig en ongeduldig
13	te verduren krijgen	40	nok
14	ingespannen	41	loeiden
15	gesneden hengst	42	half dichtgekleefde
16	soldatenpaard	43	verwarde
17	stenen verharding rond de stal, opstap	44	wasten
18	opstappen	45	gezicht
19	helleveeg	46	gefloten deuntje
20	scharrelen	47	klimmen
21	je zult er spijt van hebben	48	opgestroopte
22	streken, manieren	49	muiskleurig
23	gromde	50	koeien
24	steeds, almaar	51	bijzonder trots
25	bewoog, roerde	52	leidselkoord
26	paardenruif	53	achtergebleven
27	flanken	54	recht op een flinke beurt
28	spreidde	55	virigheid, driestheid
29	zachtaardig	56	jeugd
30	schichtig (als de bliksem)		

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Omslagillustratie: Gerda Dendooven

Omslagontwerp: Gert Dooreman

Opmaak: Keppie & Keppie

Zestiende druk (eerste druk, 1902)

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2021

De tekst van deze uitgave (in moderne spelling) werd overgenomen uit het Volledig Werk (1971-1973) © Erven Stijn Streuvels

D/2021/45/395 – 978 94 014 7825 0 – NUR 301

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.